

Skogsmaskinentreprenører 4/5 – Arbeidsmiljø og HMS

Eva Skagestad (Skogkurs) og Birger Vennesland (Skog og landskap).

I vår næring med mye alenarbeid, håndtering av store maskiner og farlige arbeidsoperasjoner, er arbeidsmiljø, risikovurdering og sikkerhet noe de fleste tar på alvor. Og det er jo nettopp dette som er helse, miljø og sikkerhet (HMS). Likevel har mange et negativt forhold til HMS og ser på det som bare et papir i en skuff, og at det gjennomføres fordi de MÅ! Men hva er dette egentlig, og hva kan det brukes til?

HMS går i korte trekk ut på å forebygge istedenfor å reparere. Bedrifter som jobber med HMS på rett måte, ser det som en lønnsom investering. Ikke bare fordi det gir mindre skader, sykefravær, og øker følelsen av sikkerhet, men fordi orden og system øker effektiviteten.

Nyttige lenker

- **Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften.)**
<http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-12-06-1127>
- **Arbeidstilsynet - komme i gang med HMS.**
<http://www.arbeidstilsynet.no/artikkel.html?tid=78629>
- **Skogbrukets HMS-utvalgs mal til HMS-håndbok.**
http://hms.skogbruk.no/userfiles/files/Mal_til_HMS-handbok_i_skogbruk.pdf
- **MEFs system for KS/HMS for medlemmer.**
<https://www.ksmef.no>

”Vi har jo sånne maskinbøker og sånne ting der det står telefonnummer og sånt... men det har liksom aldri skjedd noen ting ...”

Bedriftsutvikling for skogbrukets entreprenører

Skogbrukets Kursinstitutt (Skogkurs) og Norsk institutt for skog og landskap (Skog og landskap) har i et samarbeidsprosjekt sett på hvilke utfordringer som er gjeldene blant norske skogsmaskinentreprenører og hvordan kompetanse kan bidra til en positiv utvikling av bransjen.

SKOGKURS

Alle tiltak, hjelpemidler og verktøy utviklet i prosjektet skal gi forbedringer på minst ett av tre områder for skogsmaskinentreprenørene:

- Forbedret økonomisk resultat.
- Bedre arbeidsmiljø og økt trivsel.
- Økt fleksibilitet og tilpasningsevne, -mer robust ovenfor morgendagens utfordringer.

Faktaark

Prosjektet har utarbeidet fem faktaark som presenterer hovedresultatene fra forskningsdelen i prosjektet. Disse omhandler følgende tema:

1. Maskinvalg i skogsdrift
2. Finansiering
3. Ledelse
4. Arbeidsmiljø og HMS
5. Budsjett

Gode rutiner

De fleste sier at sikkerhet settes foran alt, men mangler rutiner og instruksjoner for å sikre at ikke ulykker skjer. Og dersom det skjer, - hva gjør du da? Har dere en bil som står klar til å kjøre med snuta i kjøreretningen og som er ikke stenges inne av maskiner eller tømmerbilen? Har du mobiltelefonen tilgjengelig i brystlomma? Hva gjør du dersom du får motorstopp på veg hjem etter kveldsskift i 20 minus og uten mobildekning?

Skal HMS fungere etter hensikten må alle ansatte involveres. Rutinene må være praktisk smarte og bli en del av den daglige driften dersom de skal ha noen verdi. Se momenter.

Skogbruket i Norge har et eget HMS-utvalg

Skogbrukets HMS-utvalg ble opprettet i 1974. Utvalget er et rådgivende organ som har som formål å fremme forebyggende helse, miljø og sikkerhetsarbeid i skogbruksnæringen i Norge - <http://hms.skogbruk.no>

Sykefravær og skader

Det er mange faktorer som kan bidra til at vi opplever jobben som meningsfull. Selvstendig arbeid og klare mål, medbestemmelse og ansvar, godt arbeidsmiljø og trivsel er momenter som bidrar til at folk «står» i jobben som skogsmaskinfører.

Bransjen kjennetegnes av lavt sykefravær. Samtidig skal man ikke underslå at det finnes, både i forhold til korttidssykemeldinger og langtids sykdom, og kanskje noe er underrapportert? Belastningsskader og stress oppgis som de vanligste helseplagene i vår undersøkelse. I en liten bedrift er man svært sårbar for fravær, og derfor er det viktig å ha et system som håndterer dette. Det er ikke alltid man har gode nok rutiner når sykemeldinger først inntreffer. Arbeidsgivers ansvar er beskrevet godt hos Arbeidstilsynet. <http://www.arbeidstilsynet.no/fakta.html?tid=78249/>

Skader og stress kan forebygges ved tydelige arbeidsoppgaver og god planlegging, variasjon i arbeidsdagen med korte pauser, sunt kosthold og mulighet for å være sosial, - noen å snakke med!

De større bedriftene er koplet mot bedriftshelsetjeneste. Dette er en ordning som også mindre bedrifter bør vurdere. Det å bli kalt inn til legesjekk en gang i året kan være med på å avdekke sykdom og belastningsskader tidlig. Godkjente bedriftshelsetjenesteforetak finner du hos Arbeidstilsynet <http://www.arbeidstilsynet.no/bhtreg/>.

Momenter for risikovurdering

Har du og dine ansatte en bevisst plan i forhold til disse punktene?

Gå gjennom lista sammen med alle i bedriften. Vurder risiko hos dere.

- Dokumentasjon av opplæring
- Kommunikasjonsrutiner generelt.
- Kommunikasjonsrutiner ved alnearbeid (F.eks. sms ved hjemkomst etter nattskift).
- Rutiner for å hindre fall fra maskinen ved is, snø, og oljesøl, fylling av drivstoff og oljer, skifte av hydraulikkslanger osv.
- Sikkerhet ved forflytning på maskinen, opp og nedstigning.
- Vedlikeholdsarbeid på maskin som er i gang, aggregat som henger i luften.
- Sikker hytte - ved sagkjedebrudd eller stokk som kjøres i feil retning
- Verneutstyr: vurderes ut fra hvilke arbeidsoppgaver som utføres.
- Brannslukningsapparat
- Bremskontroll
- Førermiljø (førerhytte, vibrasjoner, stol, utforming, løst utstyr i hytta mm.)
- Rengjøring og skifte av klimafilter.
- Arbeid med hydraulikk, oljer og drivstoff - hansker.
- Produktdatablad for væsker
- Sikkerhetsavstand og sikkerhetsrutiner ved besøk når maskinen er i drift.
- Sikker merking i terreng (felles farger på merkebånd for veier, velteplass mm.)
- Merking av driftsområde med «skogsdrift pågår», «risikosone» i tilknytning til boligfelt eller turområder.
- Sikker opplegging og arbeid på velteplass
- Merking av tømmerlunner, ansvarsforhold.
- Arbeid i tilknytning til høyspentlinjer.
- Skogbrannfare.
- Rotvelter ved vindfallhogst.
- Varslingsrutiner og telefon ved ulykker/uhell, GPS-koordinater ved nødstilfelle.
- Manuelt arbeid i maskinens nærhet.
- Håndtering og lagring av drivstoff.
- Dokumentering av periodisk kontroll av skogsmaskin.
- Sikker kjøring (kjøreteknikk, kjøring i bratt terreng, lass-størrelse, last over grunden)
- Sikker kjøring i tilknytning til bro, islagt myr, islagt vann, dårlig grunnforhold.
- Transport av maskin, på og av trailer mm.
- Rutine v/rømningsbehov ved ulykke og parkering av bil («alarmparkeringsplass»), for å unngå innestenging på velteplass.

Før opp egne punkter:
